

Волох О.Ю., Круковська В.А.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСВІТНЬО-ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДЕРЖБЮДЖЕТНОЇ НДР)

Екологічна криза, що поглиблюється й дедалі набуває глобального характеру робить надзвичайно актуальною проблему формування екологічної культури майбутніх фахівців практично у всіх царинах науково-теоретичної та практичної діяльності. Існує об'єктивна необхідність у дедалі зростаючій репрезентованості в учбовому процесі системи знань і навчання, скерованої на засвоєння теорії та практики загальної екології як однієї з фундаментальних основ користування природними ресурсами, а також на набуття теоретичних та практичних навичок охорони та раціонального використання природи.

В цілому, використовуючи проблемно-параметричний підхід до сучасної екологічної освіти, можна виокремити наступні теоретико-практичні параметри: 1) Фундаментальна екологічна освіта, яка реалізується на географічних, біологічних, економічних та інших факультетах державних та приватних вишів. 2)прикладна інженерна екологічна освіта для підготовки фахівців у різних галузях господарської діяльності ; вона реалізується в технічних навчальних закладах. Основне призначення випускників з екологічних спеціальностей – досліджувати системи взаємодії природи і суспільства, тобто якісний стан довкілля, яке зазнає активного впливу, що дедалі зростає з боку господарчих структур, реакції природи на техногенні та антропогенні впливи та визначення екологічного принципу, породженого зазначеними вище чинниками. Проте, найважливішим завданням екологічної освіти як такої є формування екологічної грамотності і більш того, екологічної свідомості особистості, як складової філософського світогляду. Екологічний світогляд репрезентований трьома підструктурними компонентами: 1)екологічним знанням (свідомістю); 2) діяльними екологічними установками, які реалізуються в тому або іншому відношенні до природи; 3) відповідними навичками раціонального природо використання, тобто вміннями, технологіями і стратегіями взаємодії з природним довкіллям.

Таким чином, екологічний світогляд являє собою єдність екологічного знання, культури та екологічної діяльності. Він вбирає в себе систему уявлень про природу і взаємодій з нею людини і суспільства, а також зумовлені цими уявленнями основні життєві позиції та установки людей, їхні переконання, ідеали, принципи розуміння і діяльності, ціннісні орієнтації. Основу екологічного світогляду складають наукові знання у царині екології, яка поєднує навколо себе міждисциплінарні та інші форми знання. Екологічний світогляд виступає найефективнішим засобом або інструментом формування

екологічної особистості, тобто особистості, наділеної екоцентристським типом свідомості. Це є головною метою екологічної освіти. Екологічна свідомість трансформується в екологічний світогляд, коли він набуває характер переконань, повної переконаності людини у правомірності своїх ідей, скерованих на збереження та захист природного довкілля.

Екологічний світогляд як результат екологічної освіти та екологічного виховання є інтелектуальним, емоційним та медитативним досягненням глибинних основ єдності людини з світом природи у контексті загальних усталених взаємовідносин. Він створює в людині стійкі переконання та формує базисні принципи, ідеали спілкування з природою та між людьми відносно природи, скеровані як на збереження природного середовища від експансії технізованої людини, так і на захист людини від несприятливих і небезпечних станів середовища життєдіяльності у всьому його розмаїтті. Згідно з сучасними кредо екологічного світогляду оптимальним для виживання та співіснування людини та біосфери вважається режим їхньої коеволюції, напруженого діалогу у безперервному спілкуванні, взаємній адаптації і взаємодії.